

23.3.87.
Dagbladet

103684

INNLEGG OG UTFALL

Over alle grenser

Bente Erichsen roper hurra i Dagbladet for 13. mars. Hun er så glad fordi debatten om filmen hennes er kommet i gang. Når jeg nå melder meg til debatten er det ikke fordi jeg er glad, men fordi jeg fant hennes artikkel velsignet klargjørende.

Jeg har vært i tvil om hva Bente Erichsen har villet med filmen. Inntil hun nå selv har sagt fra i sin artikkel. Nå tror jeg at jeg har forstått det jeg tidligere ikke forstod.

■ ■ La oss oppsummere hva Bente Erichsen selv sier hun har villet med filmen «Over grensen». I artikkelen sier hun at den er et debattinnlegg fra hennes side, med følgende innhold:

1. Heltene var ikke bare helter.
2. Verden er ikke bare svart og hvit.
3. Filmene søker å formidle noe om maktmisbruk, jødehat og rasisme.
4. Hjemmefronten har med fast hånd styrt informasjonen om saken, og
5. rettssaken var lagt opp med det for øye at de tiltalte skulle frifinnes.
6. Filmene skulle si noe om rettsapparatet etter krigen.

Bente Erichsen hevder at dette dreier seg om en del uvanlige påstander. Derfor har hun ønsket å framstille påstandene på en slik stillfarende måte at man etter å ha sett filmen skulle føle en viss harme.

■ ■ For min del trenger jeg nå ikke å se filmen for å føle harme. Jeg føler harme etter å ha lest hva Bente Erichsen har ønsket å oppnå.

Min harme retter seg ikke mot hennes påvisning av at helter ikke bare helter. Slikt er bare banalt. Selvfølgelig var ikke motstandskampens helter bare helter i den forstand at ingen av dem gjorde feil. De var aktører i en umenneskelig krisetid for Norge. De har krav på at vi husker det.

Jeg for min del føler sorg over at de to flyktningelosene ble drapsmenn. Sorgen er ekstra tung fordi deres utgangspunkt var at de ønsket å redde liv. De risikerte tortur og død fordi de satte seg op mot verdens best organiserte terrormaskin. Derfor levde de fleste av den tids helter med den daglige frykt: Hvordan vil det gå meg og mine kjære om vi blir oppdaget? Noen dager før disse tragiske drap ble da også en flyktning rute rullet opp i distriktet. En flyktningefører ble tatt og seinere skutt av nazistene. Vi er noen som tror at lagmannsretten i sin tid frikjente de to flyktningeførerne fordi retten var klar over den nødsituasjon de kjente seg i.

■ ■ Det er og blir en tragedie det som skjedde underveis til Sverige den gangen. En kunstnerisk behandling av dette stoffet kunne gitt en monumental film, for her hadde man mennesker som ønsket det gode i kamp med det onde, men som ved skjebnens lune kom til å ta de liv de skulle redde.

Når så Bente Erichsen retter beskyldninger mot Hjemmefronten og etterkrigstidas rettsoppgjør, så er ikke dette så uvanlige påstander som hun vil ha dem til å være. Jeg lar disse beskyldningene ligge.

Men at en av filmens påstander er temmelig uvanlig, det skal jeg gi Bente Erichsen rett i. Når hun med filmen ønsker å ytre seg mot jødehat og rasisme under okkupasjonen og retter skytset mot de to flyktningelosene, ja, da vil jeg gå enda lenger enn å kalle det uvanlig. Jeg finner det utrolig, for å si det mildt. Den historiske kjennsgjerningen er at de tyske okkupantene og deres hjelpere her til lands, klarte å myrde hundrevis av norske jøder. Ansvar for det jødiske ektepars tragiske skjebne ligger selvfølgelig på de nazistiske terroristers skuldre.

For et folk som nå lever i fred og frihet for frykt er det vanskelig å bedømme riktig alt det vonde som skjedde. Vi kan i sorg håpe at slikt ikke mer må skje.

■ ■ Men vi bør i harme avvise dem som ikke bare vil bedømme, men dømme dem som under trykket av okkupasjonstidas redsler kom til å havne i tragedien. Derfor syns jeg det Bente Erichsen vil si oss i filmen «Over grensen», går over alle grenser.

Kai Ekanger